

องค์ความรู้ ภาษาวัฒนธรรม โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา

คู่ในแบบต่าง ๆ

คำว่า คู่ เป็นทั้งคำนามและคำวิเศษณ์ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ นิยามความหมายไว้ว่า ถ้าเป็นคำนาม คู่ แปลว่า จำนวนที่หารด้วย ๒ ลงตัว, ตรงข้ามกับ ค, แปลว่า ของ ๒ สิ่งสำหรับกันหรือใช้กำกับกันอย่างซ้อน ส้อม, แปลว่า ลักษณะนามหมายถึงของที่มีลักษณะ เป็น ๒ เช่น ตะเกียบคู่หนึ่ง และแปลว่า คู่หรือ เมีย เช่น เลือกคู่ มีคู่ หากคู่ แต่ถ้าวินิจฉัย คำคู่ แปลว่า ลักษณะของสิ่ง ๒ สิ่งที่ต่างกันแต่มีภาวะ คล้ายคลึงกัน เช่น ดวงอาทิตย์คู่กับดวงจันทร์ หรือมีความสัมพันธ์กัน เช่น หลิงคู่กับชาย และโดยปริยายหมายความว่าเป็น คู่, เสมอ, เช่น คู่ฟ้า คู่ดิน คำว่า คู่ ที่ใช้ประกอบกับคำอื่นมีหลายคำ เช่น คำนามมีคำว่า คู่กรณี หมายถึง ผู้ที่เกิดพิพาทกัน คู่กัด หมายถึง คู่วิวาท คู่ขา หมายถึง คู่เล่นการพนันที่หย่ากันคือไม่เอาเงินกัน, คู่แสดงหรือคู่เล่นที่เข้ากันได้ดี คู่คิด หมายถึง ผู้ร่วมคิดหรือร่วมปรึกษาหารือที่สนิทสนมและรู้จักกันดี คู่ความ เป็นคำที่ใช้ในทางกฎหมาย หมายถึง บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้อง

ต่อศาล คู่ฉบับ เป็นคำที่ใช้ในทางกฎหมาย หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่ทำขึ้นตั้งแต่ ๒ ฉบับขึ้นไป มีข้อความตรงกัน โดยถือว่าทุกฉบับเป็นต้นฉบับ คู่ชก หมายถึง เรือรูปสัตว์คู่หนึ่งซึ่งทำหน้าที่ชักลากเรือพระที่นั่งเมื่อแล่นทวนน้ำ หรือเมื่อไม่ประสงค์ให้เรือพระที่นั่งไหวขณะที่ทรงพระบรมม เเรียกว่า เรือคู่ คู่ชีวิต หมายถึง ผู้ร่วมเป็นร่วมตาย, ผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุข, สามีหรือภรรยา คู่ทุกข์คู่ยาก หมายถึง ผู้ที่ใช้ชีวิตร่วมกันไม่ทอดทิ้งกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์, ผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาเป็นเวลานาน ปี คู่บารมี หมายถึง ผู้ที่เขยร่วมสร้างบุญบารมีกันมาก่อนและมาสนับสนุนเกื้อกูลกันในปัจจุบัน, สิ่งประดับบารมี

ส่วนคำวิเศษณ์มีคำว่า คู่ควร หมายถึง เหมาะกัน, สมกัน, เสมอกัน, มีค่าเท่ากัน คู่ชีพ หมายถึง ประจำตัว ไปไหนไปด้วยกัน เช่น มักคู่ชีพ ดาบคู่ชีพ คู่ฟ้าคู่ดิน หมายถึง ยังยืนอยู่คู่ฟ้าคู่ดินสลาย, ชั่ววันคร คู่มือ หมายถึง ใช้ประโยชน์ได้เหมาะสม, สำหรับประจำตัว, เช่น อาวุธคู่มือ คู่ตี หมายถึง ไล่เลี่ยกัน เช่น เขามีคะแนนคู่ตีกัน.

อภิเดช บุญสงค์